

Hoe Persoonlijk preken wij?

Christus voorstellen in de verkondiging

dr. Jos Douma

(verschenen in: Soteria, maart 2004)

Het is inmiddels twee jaar geleden dat er zich in mijn kijk op preken een vrij radicale verandering heeft voorgedaan. De uitkomst van die verandering breng ik graag zo op formule: *aan het begin van de preek staat niet een tekst, maar een Persoon: Jezus!* Uiteraard is er aan die verandering een proces voorafgegaan. Daarvan wil ik hier graag iets met u delen, voordat ik de hoofdlijn van dit artikel neerzet en uitwerk.

Veni Creator Spiritus

In 2000 ben ik gepromoveerd op een dissertatie met de titel ‘Veni Creator Spiritus. De meditatie en het preekproces’. In die dissertatie heb ik geprobeerd de meer spirituele kant van het preekproces, die vorm krijgt in met name de meditatie, te doordenken. Daarbij speelde theologisch gezien de leer van de heilige Geest (pneumatologie) een heel belangrijke rol. Want prediking is een gebeuren dat zich afspeelt in het krachtenveld van de heilige Geest. In de gereformeerde traditie ligt dat ook verankerd in de belijdenis van Zondag 25 van de Heidelbergse Catechismus. Daar wordt de vraag gesteld waar het geloof vandaan komt. Het antwoord luidt dan: ‘Van de Heilige Geest, die het geloof in ons hart werkt door de verkondiging van het heilig evangelie’. Zo wordt de prediking van Gods Woord nadrukkelijk bestempeld als het werk van Gods Geest.

In mijn dissertatie heb ik me zo met huid en haar overgegeven aan een pneumatologische benadering van homiletiek en prediking, dat een collega de vraag stelde: is de Geest waarover je (prachtige dingen) schrijft, nog wel de Geest van Christus? Had je je pneumatologische benadering ook niet weer moeten terugbuigen naar de christologie? Deze vraag heb ik me zeer aangetrokken, mee omdat ik zelf na afronding van mijn studie ook al rondliep met de gedachte en het gevoel dat er een grote eenzijdigheid in mijn nadenken was gekomen. Deze eenzijdigheid had ik al enigszins proberen te corrigeren door op het omslag van mijn dissertatie niet een afbeelding te gebruiken die verwijst naar de heilige Geest (een vuurvlam bijvoorbeeld, of een duif bijvoorbeeld), maar een icoon van Christus die met zijn rechterhand een zegenend gebaar maakt en in zijn linkerhand een opengeslagen bijbel vasthoudt.

Jezus Christus

Ook in mijn persoonlijke spiritualiteit voltrok zich in de twee jaren na mijn promotie een ingrijpende wending. Ik zocht naar een antwoord op de vraag: neemt Jezus Christus in mijn geloven wel de plaats in die Hij bijbels gezien zou moeten innemen? Daarbij speelde ook een vraag die Dietrich Bonhoeffer stelt in het boek *Widerstand und Ergebung* een rol: ‘Wer ist Jesus Christus heute für uns?’ Al denkend en biddend kwam ik tot de conclusie dat ik Christus eigenlijk alleen ‘op afstand’ had leren kennen. Dat had zeker ook te maken met de gereformeerde-vrijgemaakte wereld waarin ik groot ben geworden en waarin mijn geloof is gevormd. Want als ik voor mezelf naga hoe ik de vraag ‘Wie zegt gij dat Ik ben?’ van jongsaf heb leren beantwoorden, dan springt sterk in het oog dat Christus Degene was die aan het kruis is gestorven voor mijn zonden. God was een lange weg gegaan om te komen tot het centrum van de heilsgeschiedenis: het kruis op Golgotha. Deze Christus, die is opgestaan op de derde dag, is nu Degene die vol kracht en macht als Koning zit aan Gods rechterhand. Hij regeert zijn Kerk, door Geest en Woord. En Hij zal terugkomen op de dag der dagen, wanneer Hij verschijnen zal op de wolken met grote macht en heerlijkheid.

Al deze kostbare woorden heb ik me toegeëigend: zo leerde ik Christus kennen. En toch bleef er een onvervuld verlangen. Was deze Christus niet teveel een Christus-op-afstand? Een Christus die toen-en-daar is gestorven en opgestaan, die nu ver boven ons is verheven in de hemel, die straks zal weerkomen op de wolken. En dan zie ik een soort boog over mijn leven: het beginpunt ligt vroeger, het hoogtepunt ligt boven in de hemel, het eindpunt ligt later. Wat ik ten diepste miste was het persoonlijk kennen van Jezus Christus, zoals Hij nu is, hier, voor mij. Gelukkig mocht het gebeuren

dat de ogen van mijn hart voor Hem open gingen, zoals eens bij de Emmausgangers. En alles werd anders: de bijbel ging weer open en op elke bladzijde kwam ik Hem tegen, die de Afstraling van Gods heerlijkheid wordt genoemd.

Christus preken

Tegen deze achtergrond veranderde dus ook mijn kijk op preken. Waar ik verkondiging tot dan toe ten diepste toch had verstaan als het uitleggen en praktisch toepassen van bijbelteksten, leerde ik de prediking nu zien als prediking van de Christus. Preken is per definitie Christus preken. Want aan het begin van de preek staat niet een tekst, staat ook niet de bijbel. Maar de daad van de prediking begint bij mijn verlangen en mijn roeping om Christus groot te maken, om zijn Naam bekend te maken en om Hem in al zijn heerlijkheid voor ogen te schilderen. Zeker, ik doe dat altijd op basis van bijbelteksten. In die zin heeft elke preek een tekst (of eventueel een thema) als uitgangspunt. Maar daarmee begint het niet. Het begint bij Jezus Christus. Want nu valt me ook op hoe pregnant in het Nieuwe Testament gesteld wordt dat het erom gaat Christus te preken. Ik noem een aantal bijbelplaatsen die dat duidelijk maken.

‘En Filippus opende zijn mond, en uitgaande van dat schriftwoord, predikte hij hem Jezus’ (Handelingen 8:35). Want ik had niet besloten iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd (1 Korintiërs 2:2). ‘Doch wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid, maar voor hen, die geroepen zijn, Joden zowel als Grieken, (prediken wij) Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods’ (1 Korintiërs 2:23-24). ‘Want wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als Here, en onszelf als uw dienaren om Jezus’ wil’ (2 Korintiërs 4:5). ‘O, onverstandige Galaten, wie heeft u betoverd, wie Jezus Christus toch als gekruisigde voor de ogen geschilderd is?’ (Galaten 3:1). ‘Christus onder u, de hoop der heerlijkheid. Hem verkondigen wij, wanneer wij ieder mens terechtwijzen en ieder mens onderrichten in alle wijsheid, om ieder mens in Christus volmaakt te doen zijn’ (Kol 1:27-28). Al deze teksten maken in ieder geval dit duidelijk: dat het er in de prediking om gaat dat de Persoon van Jezus Christus wordt voorgesteld en verkondigd. Het diepste doel van alle prediking is dat mensen Hem leren kennen en Hem leren volgen.

Boekreligie

De vraag laat zich nu stellen hoe het kan dat dit voor mij zo’n grote ontdekking was. Want dat was het! In mijn perceptie ging het in de prediking toch eigenlijk altijd om teksten, om een boek: de bijbel. En uiteraard spreek ik geen kwaad woord over de bijbel, want het is hét middel om de Christus der Schriften te leren kennen. Maar – iets algemener nu gesproken – bestaat er niet altijd het levensgrote gevaar dat we geloven in een boek in plaats van in een Persoon? Veel gelovigen vinden het heerlijk om meer kennis op te doen over de bijbel en verwachten dat eigenlijk ook van de verkondiging. Zo kom ik regelmatig mensen tegen die het prachtig vinden om allerlei dwarsverbanden in de bijbel aangewezen te krijgen (en dat is ook prachtig!) maar die toch wat verbaasd opkijken als ik met hen wil spreken over hun persoonlijke relatie met Christus Jezus.

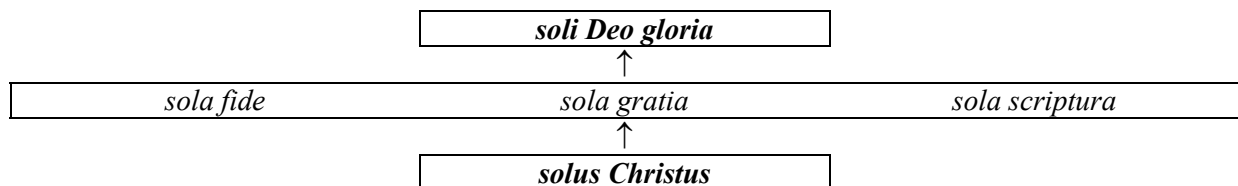
In ieder geval heb ik ook dit geleerd: het christelijk geloof is geen boekreligie! Christelijk geloven is naar zijn wezen door-en-door Persoonlijk van aard. Heel de bijbel, heel het evangelie, heel het Woord van God is samen te vatten in die ene naam die God onder de hemel heeft gegeven tot ons behoud: Jezus Christus. Sinds enige tijd dringt bij mij zich daarom de gedachte op, steeds sterker, dat op een of andere manier het reformatorische *solus Christus* en het reformatorische *sola scriptura* met elkaar verward zijn. Laat ik dat iets verder mogen uitwerken.

Vijf sola’s

Groot geworden in de gereformeerde traditie, ben ik vertrouwd geraakt met de drie sola’s: *sola fide* (alleen door geloof), *sola gratia* (alleen door genade) en *sola scriptura* (alleen de Schrift). Ik kende ook wel het *solī Deo gloria* (aan God alleen de eer). Maar van het *solus Christus* hoorde ik pas voor het eerst, toen ik het prachtig boekje las dat prof. dr. W. van ’t Spijker heeft geschreven: *Gemeenschap met Christus. Centraal gegeven van de gereformeerde theologie* (Kok Kampen 1995). Daarin spreekt hij op een gegeven moment over het samengaan van de zogenaamde *particulae exclusivae* op zo’n manier dat er ‘een drieklank ontstaat die men kan omkeren en nog eens omkeren, terwijl de grondtoon gelijk blijft. En de grondtoon is die van de Christus alleen, samen met de van de Christus geheel en al’

(blz. 48). Het *solus Christus* als grondtoon dus van de bekende drie *sola*'s, waarbij dan ook het *totus Christus* een belangrijke rol speelt (daar kom ik zodadelijk nog op terug).

Er blijken nu dus in totaal vijf *sola*'s te zijn. Wellicht dat dat een meer Lutherse lijn is in de gereformeerde traditie, een lijn waarmee ik minder vertrouwd ben gemaakt. Nu zou ik de suggestie willen doen dat deze vijf *sola*'s op een bepaalde manier met elkaar samenhangen: ze staan niet zonder meer naast elkaar maar er zit een bepaalde theologische orde in. Dat is als volgt in beeld te brengen:

Op deze wijze worden de vijf kernen van reformatoerisch geloven in een zinvolle samenhang gezet. Alles begint altijd bij Jezus Christus en alles is altijd gericht op de verheerlijking van God. Dat lijkt me ook een goede uitwerking van dit bijbelwoord: ‘Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken, opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God, de Vader!’ (Filippenzen 2:9-11).

Boek-prediking?

Terug nu naar de preek. Het verhaal dat ik hier wil vertellen gaat eigenlijk uit van de gedachte dat veel prediking (in elk geval in de traditie waarin ik sta) gestempeld wordt door het *sola scriptura* zonder voldoende recht te doen aan het *solus Christus*. Wanneer vergeten wordt dat het er in de prediking ten diepste niet om gaat dat de gemeente meer inzicht ontvangt in de Schriften, maar om een levensveranderende ontmoeting met de opgestane Heer, bestaat het gevaar dat prediking verwordt tot boek-prediking in plaats van Christus-prediking. Met als logisch gevolg dat de hoorders van de prediking worden gestimuleerd in een boek-geloof in plaats van een Christus-geloof.

In mijn boekje *Op het spoor van meditatie. Biddend luisteren naar Gods Woord* (Kok Kampen 2002) schreef ik daarover het volgende: ‘Het christelijk geloof is geen boekgeloof, maar geloof in een Levende persoon met wie we in gemeenschap mogen leven. Deze persoon komt door het Woord van de Schrift dat in de bijbel is geboekstaafd naar ons toe. Ik vind het erg belangrijk om dat te benadrukken: christenen vereren geen boek (de bijbel) maar waarderen de bijbel als een geweldig geschenk van de hemelse God waardoor de openbaring van zijn Zoon tastbaar en concreet wordt voor alle eeuwen. Christen zijn betekent niet: je houvast vinden in de bijbel, maar Christus volgen die we door middel van de bijbel leren kennen. Christen zijn betekent niet: leven vanuit de bijbel, maar leven van genade en van de kracht van Christus die ons in de bijbel geopenbaard worden. Christen zijn betekent niet: steeds meer weten over de bijbel, maar luisteren naar de Stem van Christus die tot klinken komt als we de Schriften openen’ (blz. 57).

Christ-centred

Voor een gezonde visie op bijbelse Christus-prediking is het nu wel van wezenlijk belang om onder woorden te brengen welke plaats de Persoon van Jezus Christus enerzijds en de Schriften anderzijds hebben in de verkondiging. Zelf werk ik graag met de volgende drie hoofdkenmerken voor de prediking. De prediking van het evangelie moet zijn:

<i>1. Christ-centred</i>
<i>2. bible-based</i>
<i>3. practice-oriented</i>

Ik gebruik hier engelse termen omdat die wat pregnanter zijn, maar in gewoon Nederlands klinkt het zo: preken moeten in de eerste plaats geconcentreerd zijn op Jezus Christus, in de tweede plaats gebaseerd op de bijbel en in de derde plaats georiënteerd op de praktijk. Het laatste kenmerk, waarin

de thematiek van de praktische relevantie van alle verkondiging wordt aangeduid, blijft nu verder buiten beschouwing.

De termen *Christ-centred* en *bible-based* helpen opnieuw om de mijns inziens verwarrende en onjuiste verwisseling van het *sola scriptura* en het *solus Christus* onder woorden te brengen. Ik zou de stelling wel willen verdedigen dat veel prediking wellicht *bible-centred* en *Christ-based* is te noemen. Als ik veel prediking in de gereformeerd-vrijgemaakte traditie hoor (u neemt het me wellicht niet kwalijk dat dat toch mijn eerste referentiekader is), zie ik precies dat gebeuren: er is grote zorgvuldigheid in het omgaan met de bijbeltekst die gekozen is om over te preken, die staat centraal in de verkondiging, maar de verkondiging van de levende Christus komt er bekaaid af. Zeker, Hij wordt wel genoemd, maar Hij is zeker niet Gezichtsbepalend voor de prediking. Iemand heeft het eens zo gezegd: *In many sermons Christ is the frame, not the picture*. Dat drukt precies de problematiek uit waar het me om gaat. Want het gaat er niet om dat in de prediking Christus (natuurlijk) ook genoemd wordt, maar dat alle prediking bij voorbaat niets anders wil dan Christus voor ogen schilderen.

Uiteraard begrijp ik dat dat een theologisch uitgangspunt is en dat daar ook een keuze achter schuil gaat. Ik kies ervoor om in het spoor van Paulus te zeggen en dat ook zeer concreet toe te passen in de prediking: 'Ik had niet besloten iets te weten onder u, dan Jezus Christus, en die gekruisigd' (1 Korintiërs 2:2). Deze prediking gebeurt in het algemeen gesproken op basis van de bijbel, concreet door elke preek in te zetten met een bijbeltekst om over te preken. Maar daarmee komen we dan al direct in de concrete preekpraktijk waar het wellicht niet altijd even eenvoudig is om recht te doen aan het gekozen theologisch uitgangspunt. Hoe preek je *Christ-centred* over het Oude Testament? Nog wat concreter: hoe preek je *Christ-centred* over het boek Prediker of Ruth? Wordt het al niet gauw gekunsteld om Christus ter sprake te brengen waar Hij in de tekst evident niet ter sprake komt? Op deze serieuze vragen wil ik hier, bij wijze van excurs, een aanzet voor een antwoord geven.

Christocentrisch preken over het Oude Testament?

Kun je nog wel preken over het Oude Testament als prediking per definitie Christusprediking moet zijn? Heeft de benadering die ik hier kies niet onontkoombaar als gevolg dat het Oude Testament in de prediking buiten beeld raakt? Laat me vijf opmerkingen mogen maken.

Opmerking 1: achter de vraagstelling gaat naar mijn indruk toch de impliciete vooronderstelling schuil dat ik als prediker de bijbel moet preken. En dat ik dus in mijn prediking op evenwichtige wijze het Oude en Nieuwe Testament moet opendoen. In de preekbespreking die in de kerkenraad wel plaats vindt, is dat ook een van de ijkpunten: hoe vaak wordt er uit het Oude Testament gepreekt? En als dan blijkt dat dat beduidend minder is dan uit het Nieuwe Testament, dan wordt daar wel de vinger bij gelegd. Nu is het zonneklaar dat het Nieuwe Testament, en daarmee Jezus Christus, niet te begrijpen is zonder het Oude Testament als achtergrond. Het is ook helder dat heel het Oude Testament heenwijst naar Christus, maar dat dat niet op elke bladzijde even duidelijk is. Verder zegt het Nieuwe Testament ook dat 'de heilige schriften wijs kunnen maken tot zaligheid' en dat 'elk van God ingegeven Schriftwoord nuttig is om te onderrichten' (2 Timoteüs 3:15-17). Tegelijk mag de vraag gesteld worden of we binnen het homiletische nadenken over de tekstkeuze voldoende verwerken dat het Nieuwe Testament glashelder is over de meerdere glorie van het nieuwe verbond, bijvoorbeeld in 2 Korintiërs 3 ('Want als het verdwijnende met heerlijkheid gepaard ging, veel meer is dan het blijvende in heerlijkheid') en in Hebrëeën 8 ('Als Hij spreekt van een nieuw verbond, heeft Hij daarmee het eerste voor verouderd verklaard. En wat verouderd en verjaart is niet ver van verdwijning'). En als gereformeerd predikant mag ik hier ook wel verwijzen naar artikel 25 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis:

Wij geloven dat de schaduwachtige eredienst van het oude verbond en de gebruiken die door de wet waren voorgeschreven, met de komst van Christus afgedaan hebben en dat zo aan al deze schaduwen een einde is gekomen. Daarom moeten de christenen die niet langer handhaven. Toch blijft voor ons de waarheid en de inhoud ervan in Christus Jezus, in wie zij hun vervulling hebben. Wel maken wij nog gebruik van de getuigenissen uit de Wet en de Profeten, om ons in het Evangelie te bevestigen en ook om overeenkomstig Gods wil ons leven in alle eerbaarheid in te richten tot zijn eer.

Voorwaar, dat is toch een heel boeiend stukje confessie om eens goed te doordenken vanuit een homiletisch perspectief!

Opmerking 2: Ik ben niet allereerst geroepen om als Schriftgeleerde de kansel op te gaan, maar als Christusgelovige. Mijn missie is: Jezus Christus prediken. En het Nieuwe Testament biedt daarvoor zoveel stof dat ik daar in het korte bestek van een predikantenleven nooit mee klaarkom. Waarom moet ik me dan 'in bochten wringen' om toch ook evenveel recht te doen aan prediking over het Oude Testament?

Opmerking 3: Voordat u als lezer wellicht erg ongerust wordt, vertel ik graag dat ik voor de prediking zeer regelmatig teksten uit het Oude Testament kies. In november 2003 heb ik een serie van vier preken over Amos gehouden. Ik heb in het najaar ook een prekenserie gehouden over Gods heerlijkheid (die wij nu zien in het aangezicht van Christus!) waarbij ik koos voor onder andere Exodus 33:18 en Ezechiël 1:28. En komende zondag, de zondag dus die volgt na het schrijven van dit artikel, preek ik over Exodus 15:26: 'Ik, de HERE, ben uw Heelmeester'. Een cruciale gedachte voor die preek, en ook voor veel andere preken uit het Oude Testament is deze: de God die Zich in het Oude Testament openbaart als Jahweh, leren we in het Nieuwe Testament in Jezus kennen. In dit geval is dat ook glashelder: Christus is onze Geneesheer, Hij sterft voor mijn zonden en heelt al mijn wonden. En die gedachte - en de praktische implicaties daarvan voor mijn omgang met gewonde gevoelens bijvoorbeeld! - bewaar ik werkelijk niet voor het slot van de preek.

Opmerking 4: Als ik zou preken over een van de Spreuken uit het Spreukenboek, om het even welke praktische wijsheid ik ook zou uitkiezen, zou ik dat niet kunnen en niet willen anders dan door in te zetten (in de preekvoorbereiding en wellicht ook in de preek) met de gedachte die verwoord wordt in Kolossenzen 2:3: 'Alle schatten van wijsheid en kennis zijn verborgen in Christus.' Als stelregel voor de tekstkeuze uit het Oude Testament zou ik dan willen formuleren: als ik niet binnen vijf minuten voor mezelf kan aangeven hoe ik vanuit deze tekst de Persoon van Christus ter sprake kan brengen (want dat wil ik en dat moet ik), dan moet ik over deze tekst niet gaan preken. Het gaat mij er daarbij dus niet om dat ik Christus in de tekst moet vinden, dat ik al exegetiserend bij Hem uitkom (zodat ik alleen kan preken datgene in de bijbel 'was Christum treibet'). Het gaat erom dat er in de tekst een werkelijkheid wordt aangeraakt die ik ten diepste alleen in Christus kan leren kennen.

Opmerking 5: Wanneer je als prediker bezig bent met het voorbereiden van een preek over het Oude Testament, en je hebt het gevoel dat je, wil je Christus preken, 'Jezus er aan de haren bij moet slepen', dan moet je jezelf denk ik twee vragen stellen. 'Ga ik zondag eigenlijk wel de kansel op met in mijn hart als diepste verlangen om Christus voor te stellen?' 'Zijn er misschien ook gewoon teksten die wel geschikt zijn voor een bijbelstudie maar niet voor op de kansel, en is deze tekst daar een van?'

Deze opmerkingen vormen geen afgerond en uitgebalanceerd verhaal. Mij gaat het erom een bepaalde vanzelfsprekendheid ten aanzien van de plicht om over heel het Oude Testament te moeten (kunnen) preken te doorbreken en om te verhelderen dat er een belangrijk verschil is tussen Bible-centred en Christ-centred preken.

Christus semper maior

Terug nu naar de hoofdlijn van mijn verhaal: Zit je niet op een smal-spoor als je in elke preek de Persoon van Jezus Christus wilt verkondigen? Betekent dat niet een te eenzijdige gerichtheid op het persoonlijke heil van de hoorders met een voorbijzien van de veel bredere actieradius van de Schriften en van de veel grotere complexiteit van het leven in deze maatschappij?

Dit is het moment om terug te komen op die andere reformatorische uitdrukking die al even aan de orde kwam: naast het *solus Christus* is er ook het *totus Christus*. De bezorgdheid dat een radicale Christus-prediking wel vooral, heel eenzijdig, zal gaan over het persoonlijke zieleheil, wordt weggenomen op het moment dat we zien dat het gaat om de verkondiging van Christus alleen, maar dan wel Christus geheel en al. Christus is groter dan de evangelieverhalen over Hem. Christus is groter dan het kruis waaraan Hij stierf. Christus is groter dan mijn hart. Christus is groter dan de kerk. Christus is ook groter dan de Schriften. Zegt Johannes het ook niet aan het einde van zijn evangelie: 'Er zijn echter nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft; indien deze één voor één beschreven werden, dan zou, naar ik meen, de wereld zelf de boeken, die geschreven werden, niet kunnen bevatten (Johannes 21:25)? En dan gaat het alleen nog om wat Jezus deed toen Hij op aarde was. Maar wie de brieven van Paulus op zich laat inwerken en wie de Openbaring van Johannes doorkruipt met het oog gericht op Christus moet wel onder de indruk komen van de onnaspeurlijke rijkdom van de Zoon van God (vergelijk Efeziërs 3:8). Om het ook maar even te zeggen in het Latijn: *Christus semper maior* (Christus is altijd groter).

Een Christus-prediking waarin deze Christus wordt voorgesteld aan de gemeente kan nooit op een smalspoor raken of saai zijn. Want dat laatste zeggen mensen wel eens: ‘Wordt het niet saai in de kerk als het altijd over Christus gaat? Is het niet beter om je te richten op de rijkdom van de Schrift?’ Ik begrijp die vraag wel, maar vaak wordt die gesteld (alweer: in de context waarin ik werk als predikant) vanuit het verlangen om vooral lijnen in de Schrift te zien lopen, verbanden te ontdekken die nog nooit waren opgemerkt. En hoe mooi en heerlijk het ook is om ondergedompeld te worden in de schatten van de Schriften, Christus is een grotere Schat. Hem leren we kennen door – inderdaad – volhardend en nieuwsgierig de Schrift te spellen, maar ook door Hem te ontmoeten in aanbidding en lofprijzing, in gebed en meditatie, in de diepte van mijn twijfel en mijn zondig hart, in het aangezicht van armen en verdrukten, in het lawaai van de stad, in de zon die opgaat in de vroege morgen en in de stilte van een winteravond aan het IJsselmeer.

De glorie van Christus

Het *totus Christus* dat ik in gedachten heb als ik pleit voor een radicale Christus-prediking zie ik vooral in het bijbelse spreken over de ‘heerlijkheid van Christus’. In deze glorie van de Zoon hebben we met niets anders te maken dan de heerlijkheid van God zelf. ‘Deze, de afstraling zijner heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen, die alle dingen draagt door het woord zijner kracht, heeft, na de reiniging der zonden tot stand gebracht te hebben, Zich gezet aan de rechterhand van de majesteit in den hoge, zóveel machtiger geworden dan de engelen, als Hij uitnemender naam boven hen als erfdeel ontvangen heeft’ (Hebreeën 1:3-4). ‘Hij (de Zoon van Gods liefde) is het beeld van de onzichtbare God, de eerstgeborene der ganse schepping’ (Kolossenzen 1:15). ‘Want de God, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus’ (2 Korintiërs 4:6).

John Piper schrijft in zijn kostelijke boekje *Jezus zien en ervaren en intens van Hem genieten* (Gideon Hoornaar, 2003) onder andere dit: ‘Jezus Christus is de Schepper van het heelal. Jezus Christus is de Alfa en de Omega, de eerste en de laatste. Jezus Christus, als Persoon, heeft geen begin. Hij is de absolute Realiteit. Hij heeft de ongeëvenaarde eer en unieke heerlijkheid dat Hij er het eerst is en er altijd zal zijn. Hij is nooit ontstaan. Hij is geboren van eeuwigheid. De Vader heeft Zich van eeuwigheid verheugd in ‘de uitstraling van zijn heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen’ (Hebreeën 1:3) in de Persoon van zijn Zoon. Deze heerlijkheid zien en ervan genieten, dat is het doel van onze verlossing. ‘Vader, wat U Mij gegeven hebt – Ik wil, dat waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn, *opdat zij mijn heerlijkheid aanschouwen die U Mij gegeven hebt*’ (Johannes 17:24). We zijn geschapen en verlost met het doel dat we ons hierin eeuwig zouden verblijden’ (blz. 28-29).

Persoonlijk preken: Christus voorstellen

Hoe Persoonlijk preken wij? Dat is de vraagstelling die boven dit artikel staat. De eerste betekenis van ‘Persoonlijk preken’ is dus: dat de Persoon van Jezus Christus in al zijn heerlijkheid (dat is in zijn goddelijkheid en menselijkheid tegelijk, in zijn kracht en zwakte tegelijk, in zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid tegelijk, als Leeuw en Lam tegelijk enzovoort) wordt verkondigd in de gemeente. Zijn onze preken toch niet te vaak en te veel tekstueel? Nogmaals: uiteraard gaat het mij om bijbelse prediking, en dat is een prediking die algemeen gesproken uitgaat van een bijbeltekst, maar dan toch altijd opnieuw vanuit het verlangen om Christus voor ogen te schilderen.

En dan betekent ‘persoonlijk preken’ ook nog: dat we onszelf niet buiten beschouwing laten, als waren we slechts doorgeefluik. Zo heeft God het niet bedoeld: Hij heeft ons niet alleen gelaten met een boek, maar roept mensen om vanuit hun eigen persoonlijke verbondenheid met Christus het Woord te nemen, te gaan staan in de Geest en het evangelie bevlogen en bewogen te vertolken voor mensen van nu. En dan zie ik het beeld van Paulus voor me, met zijn tomeloze passie voor Christus (zie Filippenzen 3:7-14). Hij kwam niet met schittering van (al te menselijke) woorden en met meeslepende woorden van (menselijke) wijsheid, ‘maar met betoon van Geest en kracht’ (1 Korintiërs 2:4).

In zijn voetspoor hebben we als predikers ook nu de missie: Christus voorstellen aan de gemeente. De uitdrukking ‘Christus voorstellen’ ontleen ik aan een boekje van Koos van Loo met dezelfde titel (*Christus voorstellen. De gemeente van Christus redt levens in een postmoderne tijd*, Kok Kampen 2001). Prachtig wordt hierin duidelijk dat het zowel om woorden als om daden gaat. Veelal wordt de prediking toch als een haast uitsluitend verbaal gebeuren ervaren. Maar ‘het Woord is

vlees geworden' (Johannes 1:14). En dat betekent voor ons als predikers van het evangelie dat we Christus niet alleen met onze (preek)woorden maar ook met onze houding, onze persoonlijke betrokkenheid, onze leefwijze moeten bekend maken. Hier speelt, meer nog dan onze bijbelse en theologische kennis van zaken, de vrucht van de Geest een rol, die zo uitnemend zichtbaar was in het leven van Christus en zichtbaar is in de levende Christus: 'liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing' (Galaten 5:22).

Het boek van Koos van Loo zet in met een gedicht van een onbekende auteur. De eerste drie regels ervan (ik lees ze vanuit het perspectief van de kerkganger) wil ik als prediker van Gods evangelie graag diep in mijn hart laten binnenkomen:

*Weet je wel
begrijp je wel
dat je het beeld van Jezus voor me bent?*

Dr. Jos Douma, predikant van de Fonteinkerk (gereformeerd-vrijgemaakt) in Haarlem, promoveerde in 2000 op het proefschrift *Veni Creator Spiritus. De meditatie en het preekproces* en is leider van de Visiegroep (in wording) van Passie voor preken. Hij heeft een eigen thuispagina op het internet: **www.josdouma.nl**.